
Fotogrametria w ochronie i konserwacji zabytków

Ochrona Zabytków 39/4 (155), 311-312

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

E. Cnotliwy (Polska), *Dokumentacja archeologiczna dla potrzeb architektury*,

W. Popow (LRB), *Informacja o badaniach architektonicznych prowadzonych w średniowiecznej twierdzy Balczik*,

W. Todorow (LRB), *Informacja o badaniach technologicznych prowadzonych w czasie prac w średniowiecznej twierdzy w Balcziku*,

J. Gromnicki (Polska), *Ochrona źródeł archeologicznych*,

R. Mazurowski (Polska), *Identyfikacja terenowych faktów archeologicznych*.

Wystąpienia delegatów bułgarskich związane były z podsumowaniem dokonanej międzynarodowej ekipy technologicznych, fotografatorów, archeologów i architektów pracujących od 1981 r. w Balcziku w średniowiecznej twierdzy stanowiącej poligon prac badaw-

czych Grupy Roboczej. Koordynator tematu, Bojan Kazupow, zaprezentował uczestnikom narady szczegółowy program prac na lata przyszłe uwzględniając zainteresowania i kierunki prac prowadzonych przez poszczególne partnerów zagranicznych. Ze strony polskiej obradom przewodniczył przewodniczący polskiej Komisji XIII, dyrektor Oddziału Badań i Konserwacji PP Pracowni Konserwacji Zabytków, Jan Gromnicki.

Program narady przewidywał też zapoznanie się gości z pracami prowadzonymi przez specjalistów z Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Kaliszu pod kierunkiem doc. dr hab. Tadeusza Poklewskiego. Goście zwiedzili zabytki Kalisza, zapoznali się z pracami prowadzonymi w zamku, zwiedzili Bolesławiec, Gołuchów, Antonin. Dzięki życzliwości władz konserwatorskich regionu mieli możliwość zapoznania się z ważniejszymi praca-

mi konserwatorskimi prowadzonymi na terenie Kalisza i w jego okolicy, a w czasie spotkań z przedstawicielami władz konserwatorskich i pracownikami Oddziału Muzeum Narodowego w Poznaniu oraz Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej omówiono w szerszym kontekście problemy ochrony zabytków i ich wykorzystania. Pierwszą część obrad odbywała się w Krakowie; goście zapoznali się z pracami prowadzonymi przez Muzeum Archeologiczne, zwiedzili zabytki miasta i okolic. W drodze do Kalisza zatrzymaliśmy się w Pieskowej Skale, Rabsztynie i Ogrodzieńcu. W czasie objazdu konserwatorskiego gościom towarzyszyli przedstawiciele Oddziału Krakowskiego PP PKZ, którzy omówili problemy konserwatorskie związane z poszczególnymi obiektami.

Magdalena Gumkowska

VII MIĘDZYNARODOWY PLENER KOWALSTWA TRADYCYJNEGO PSZCZYŃNA '86, 25.05 – 6.06.86

Na plenerze Kowalstwa Tradycyjnego zorganizowanym w 1986 r. w Pszczynie uczestnikom przyznano następujące nagrody:

I Nagroda Naczelnego Dyrektora PP Pracowni Konserwacji Zabytków – Geworg Awetisjan (ZSRR) – świecznik,

II Nagroda Naczelnego Dyrektora PP Pracowni Konserwacji Zabytków – Krzysztof Grzelski (Polska) – krata,

III Nagroda Naczelnego Dyrektora PP Pracowni Konserwacji Zabytków – Dymitr Mitow (LRB) – świecznik,

Nagroda Naczelnika Miasta i Gminy – Holger Schlegel (NRD) – żyrandol oraz świecznik,

Nagroda Komisarza Pleneru – Vittazoslav Zamečnik (CSRS) – krata,

Nagroda Towarzystwa Miłośników Ziemi Pszczyńskiej – Igor Cierny (CSRS) – krata oraz świecznik.

Poziom prac i ich różnorodność formalna świadczą o dobrym przygotowaniu zawodowym artystów rzemieślników, pracujących w przedsiębiorstwach konserwatorskich w krajach socjalistycznych. Obok motywów tradycyjnych, ludowych uwidoczniła się w tym roku tendencja do prezentacji dzieł

zdecydowanie nowoczesnych, choć zrobionych tradycyjną techniką. Interesujące okazały się też próby przetworzenia elementów stylistyki secesyjnej, jak to miało miejsce w pracach artystów z Czechosłowacji. Formy użytkowe zaprezentował na imprezie w Pszczynie – wyróżniony dyplomem – kowal z Bułgarii, Peter Minow, który zaprojektował i wykonał fotel – siedzisko. Artysta z Czechosłowacji, Josef Luptak, jest autorem rzeźby męczyzny. Praca ta potwierdziła doskonale przygotowanie warsztatowe uczestników pleneru. Ponadto w imprezie wzięli udział Jurij Borodin z ZSRR, Leszek Suszek z Polski, Wojciech Kaczmarek z Polski, Jan Sajdak z Polski oraz Vladimir Cervenka z Czechosłowacji.

Plenerowi patronują PP Pracowni Konserwacji Zabytków, Grupa Robocza Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów oraz Towarzystwo Miłośników Ziemi Pszczyńskiej. Ta w istocie swej szkoleniowa impreza dla rzemieślników i artystów przyciąga coraz większą uwagę społeczeństwa. Wystawa poplenerowa w Galerii „U Elia-

sza i Pistulki” w Pszczynie, a także wystawy w Katowicach i Bytomiu ściągają licznych zainteresowanych. Ciekawe prace, różne szkoły i tendencje artystyczne charakterystyczne dla poszczególnych krajów i kultur – wszystko to ukazuje, że tradycyjne rzemiosło jest nadal atrakcyjne i potrzebne, nie tylko jako element prac restauratorskich w obiektach zabytkowych, ale jako samodzielna dyscyplina sztuki. W skansenie pszczyńskim jest zawsze wielu zwiedzających, którzy mogą przez dwa tygodnie obserwować pracę artystów, kolejne etapy działań od projektowania i rysunków w skali 1:1, po realizację konkretnych dzieł.

Tegoroczny plener – jak to stało się już tradycją od kilku lat – został włączony w nurt imprez regionalnych organizowanych przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Pszczyńskiej, a noszących nazwę „Spotkań pod brzymem”. Dzięki temu artyści-kowale z krajów biorących udział w imprezie mieli także możliwość zapoznania się z naszym rodzimym folklorem.

Magdalena Gumkowska

FOTOGRAMETRIA W OCHRONIE I KONSERWACJI ZABYTEKÓW

W ramach cyklu wystaw organizowanych z okazji trzydziestopięcioletnia PP Pracowni Konserwacji Zabytków – Oddział Konserwacji Architektury Monumentalnej 7 lipca 1986 r. przedstawił dorobek Pracowni Fotogrametrii.

Nie była to jednak próba podsumowania dokonania, ponieważ w skromnym wnętrzu Galerii PKZ przy ul. Podwale Staromiejskie w Warszawie trudno byłoby udostępnić nawet tylko część najważniejszych pomiarów. Ta-

ką próbą podsumowania dorobku mogłaby się stać specjalnie przygotowana publikacja zawierająca chociażby część pomiarów, analityczny opis dokonania oraz prezentację poglądów teoretycznych. Należy mieć nadzieję,

że młoda organizacja KAM-u, sprzyjająca pozabawionym rutyny inicjatywom, na podsumowanie działalności tej pracowni nie każe nam długo czekać.

Wystawa jest okazją do przypomnienia kilku faktów, a także stanowi pretekst do refleksji natury ogólnej. Można zatem przypomnieć, że zespół powstał w 1970 r. z inicjatywy architekta Eligiusza Kodura. Na swoim koncie zapisał kilkaset poważnych pomiarów skomplikowanych zespołów zabytkowych, między innymi ratuszy w Poznaniu i Wrocławiu, Złotej Bramy w Gdańsku, kompleksu pałacu wilanowskiego. I tu rodzi się pierwsza refleksja, niezbyt optymistyczna. Otóż mimo wyjątkowo wysokiego poziomu merytorycznego realizowanych prac, skompletowania znakomitego zespołu pracowników i dobrej jakości sprzętu, Pracownia Fotogrametryczna nie jest wykorzystywana w stopniu wystarczającym.

Służba konserwatorska jeszcze w latach sześćdziesiątych wysuwała postulaty opracowania programu kompletnych pomiarów najwartościowszych zabytków architektury narodowej. Jest to nieodzowny warunek budowania perspektywicznych programów konserwatorskich i podniesienia poziomu wydawnictw fachowych. Warto zwró-

cić uwagę, że także i Konwencja Haska, którą Polska podpisała jako jedno z pierwszych państw, nie może być realizowana bez kompletowania dokumentacji fotogrametrycznej. Niestety, mimo powstania wyspecjalizowanej pracowni nie został sformułowany program dokumentowania czołowych zabytków architektury. Minęły tłuste lata siedemdziesiąte, rozpoczęły się dobrze nam znane problemy finansowe, a program nie został uruchomiony. Nie twierdzę, że w tym okresie nie realizowano ważnych pomiarów, które mogą stać się zaczątkiem przyszłego korpusu dokumentacji najważniejszych zabytków architektury. Były to jednak indywidualne inicjatywy, takie jak na przykład kuratora Wojciecha Fijałkowskiego, który powodowany poczuciem odpowiedzialności wobec historii i czując się autentycznym gospodarzem Wilanowa – zlecił wykonanie podstawowej monografii fotogrametrycznej. Czy doczekamy się koncepcji dokumentowania pomników architektury narodowej?

Wystawa prezentowała także dorobek międzynarodowy Pracowni Fotogrametrii: od wielkich dokumentacji dla celów eksploracji archeologicznej (Sudan, Włochy) poczynając przez pomiary wyjątkowo skomplikowanych

kompleksów architektonicznych (Egipt, Algeria) po dokumentację zabytków architektury w trudnym do pomiarów otoczeniu (Wietnam, Jugosławia). Pomiarzy te uzupełniały znakomite prace dokumentujące elewacje zabytkowych kamienic Tallina i Rygi. Cieszą nas te osiągnięcia warszawskich zespołów w dziele dokumentowania światowego dorobku historycznego. Nie można się jednak pozbyć natrętnie nasuwającego się pytania – a kiedy nasze zabytki w kraju doczekają się włączenia do perspektywicznego planu dokumentowania. Czy Centralny Fundusz Rozwoju Kultury ma nadal służyć w sferze ochrony i konserwacji zabytków wspieraniu mało gospodarnych użytkowników zabytków?

Życząc miłemu i kompetentnemu zespołowi kamowskiej pracowni dalszych znakomitych osiągnięć w coraz bardziej egzotycznych i wspaniałych miejscach świata, pozostaję w nadziei, że wreszcie znajdzie się krajowy mecenas, który weźmie się do realizowania pomiarów najwartościowszych zabytków krajowych. Oby jeszcze w tym wieku udało się wypełnić marzenia i postulaty tej generacji konserwatorów zabytków.

I. k.

SPÓŁCZNE KOMITETY ODNOWY ZABYTKÓW

Wzorem Krakowa powstał 19 maja 1986 roku w Lublinie Społeczny Komitet Odnowy Zabytków, na którego czele stanął prof. dr hab. Bogdan Suchodolski, przewodniczący Narodowej Rady Kultury. Prowadzone dotychczas prace rewaloryzacyjne na Starym Mieście, obejmujące 159 zabytkowych budowli, nie rokowały nadziei na sprawne i szybkie ich ukończenie. Dlatego postanowiono zmobilizować całe społeczeństwo miasta Lublina, a także województwa, do niesienia różnego rodzaju pomocy, w tym finansowej, w dziele ochrony dóbr kultury.

Dnia 21 czerwca 1986 r. powołany został do życia Obywatelski Komitet Odnowy Zabytków Torunia. Na czele Komitetu stanął Tadeusz Witold Młynczak – zastępca przewodniczącego Rady Państwa, przewodniczący Centralnego Komitetu Stronnictwa Demokratycznego. Prace konserwatorskie, przeprowadzone niegdyś z okazji jubileuszu pięćsetlecia urodzin Mikołaja Kopernika, objęły swym zasięgiem

jedynie trzy kwartały tego miasta – na 33 wymagające rewaloryzacji. W chwili obecnej 58% zabytkowych budowli wymaga remontu kapitalnego, a stan techniczny 113 obiektów wymaga natychmiastowego podjęcia prac. Dalsze 34 obiekty są w bardzo złym stanie technicznym.

Powołanie Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków w Toruniu z pewnością zwiększy skuteczność procesu rewaloryzacyjnego. Oddział Państwowego Przedsiębiorstwa Pracownie Konserwacji Zabytków uzyskał już pomoc techniczno-organizacyjną, a Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego skierowane będzie prawie wyłącznie do prac budowlano-montażowych przy zabytkach architektury w tym mieście. Podpisano również dziewięć porozumień z instytucjami i zakładami pracy. Załogi gotowe są przyjść z pomocą finansową za możliwość użytkowania niektórych obiektów po zakończeniu prac rewaloryzacyjnych. Przedsiębiorstwa „Orbis” i „Logotour” wyra-

ziły wstępnie swe zainteresowanie odnową zabytków Torunia, a nawet zgłosiły chęć partycypacji w kosztach przedsięwzięcia.

Należy z uznaniem podkreślić, że władze miasta i województwa chcą podnieść wartość wykonywanych robót z dotychczasowych 250 milionów złotych do miliarda (w ciągu roku). Powstawanie społecznych komitetów odnowy zabytków jest, naszym zdaniem, zdrowym i prawidłowym objawem, jest wynikiem przywracanej praktyce gospodarności na własnym terenie, a nawet dobrze pojętego patriotyzmu lokalnego. Nie jest wykluczone, że komitety będą ze sobą rywalizować o coraz lepsze wyniki w pracy nad zachowaniem dla przyszłych pokoleń wspólnego dziedzictwa, jakimi są dobra kultury. Oczekiwać jedynie należy konkretnych i namacalnych efektów, przywróconych do życia i dawnej świetności, służących społeczeństwu obiektów zabytkowej architektury.

Marian Paździor

OGÓLNOPOLSKI SEJMIK SPÓŁCZNYCH DZIAŁACZY OCHRONY ZABYTKÓW

W dniach 24-25 maja 1986 r. w salach zamojskiego ratusza odbył się Sejmik Społecznych Działaczy Ochrony Zaby-

tków. Zorganizowano go z inicjatywy Komisji Kultury Rady Krajowej PRON, Zarządu Głównego PTTK oraz Mini-

sterstwa Kultury i Sztuki. W obradach udział wzięli przedstawiciele rad wojewódzkich PRON, społeczni opiekun-